

Харківський національний медичний університет
Наукова бібліотека

ШТЕЛЬМАХ

Микола Іванович

(1920-1994)

**105 років з дня народження професора,
ветерана Другої світової війни, завідувача
кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб № 1
Харківського медичного інституту**

Ранні роки

Микола Іванович Штельмах народився 14 грудня 1920 р. в с. Лигівка Сахновщинського району Харківської обл. у селянській родині. У 1938 р. юнак відмінно закінчує середню школу й вступає до Московського авіаційного інституту

У травні 1942 р. його відраховують за станом здоров'я та звільняють від військової служби. Микола Іванович працює викладачем у м. Ворошиловськ. У жовтні 1943 р. добровільно йде до діючої армії – служить рядовим автоматником, сапером. Демобілізується у 1946 р.

У 1947–1953 рр. Микола Штельмах вчиться у Львівському медичному інституті, який закінчує з відзнакою

У 1956 р. – продовжує навчання в клінічній ординатурі на кафедрі госпітальної терапії Львівського медичного інституту

Вчений захищає кандидатську дисертацію за темою «Секреторно-екскреторна функція шлунка у хворих зобною хворобою при лікуванні 6-метилтіуроцилом»

У 1956 р. М.І. Штельмах завідує терапевтичним відділенням Бережанської міжрайонної лікарні

Переїзд до Харкова

Микола Іванович працює асистентом, а з 1959 р. виконує обов'язки доцента кафедри пропедевтичної, факультетської та госпітальної терапії санітарно-гігієнічного факультету і госпітальної терапії педіатричного факультету Харківського медичного інституту, якою керує професор Любов Трохимівна Малая

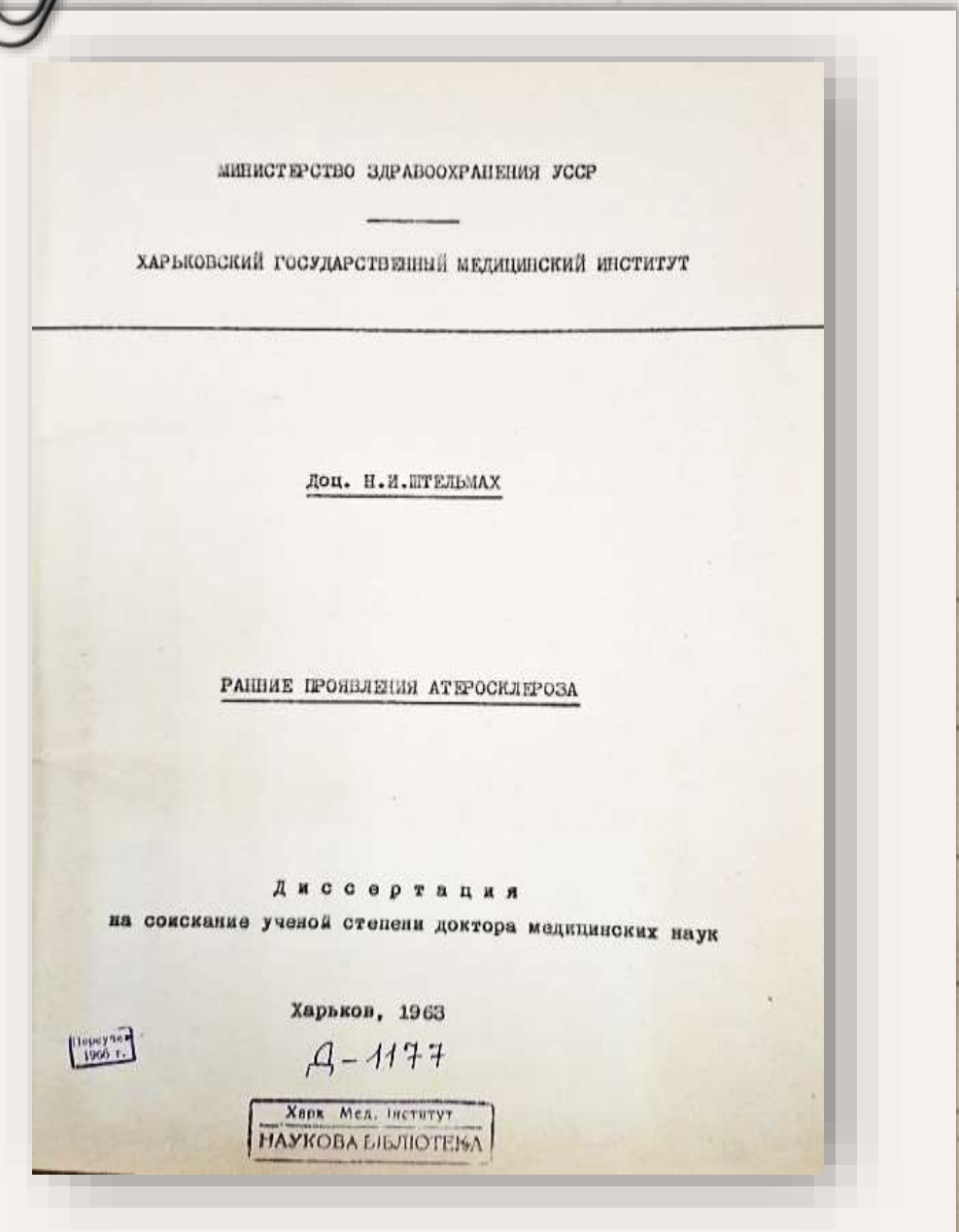
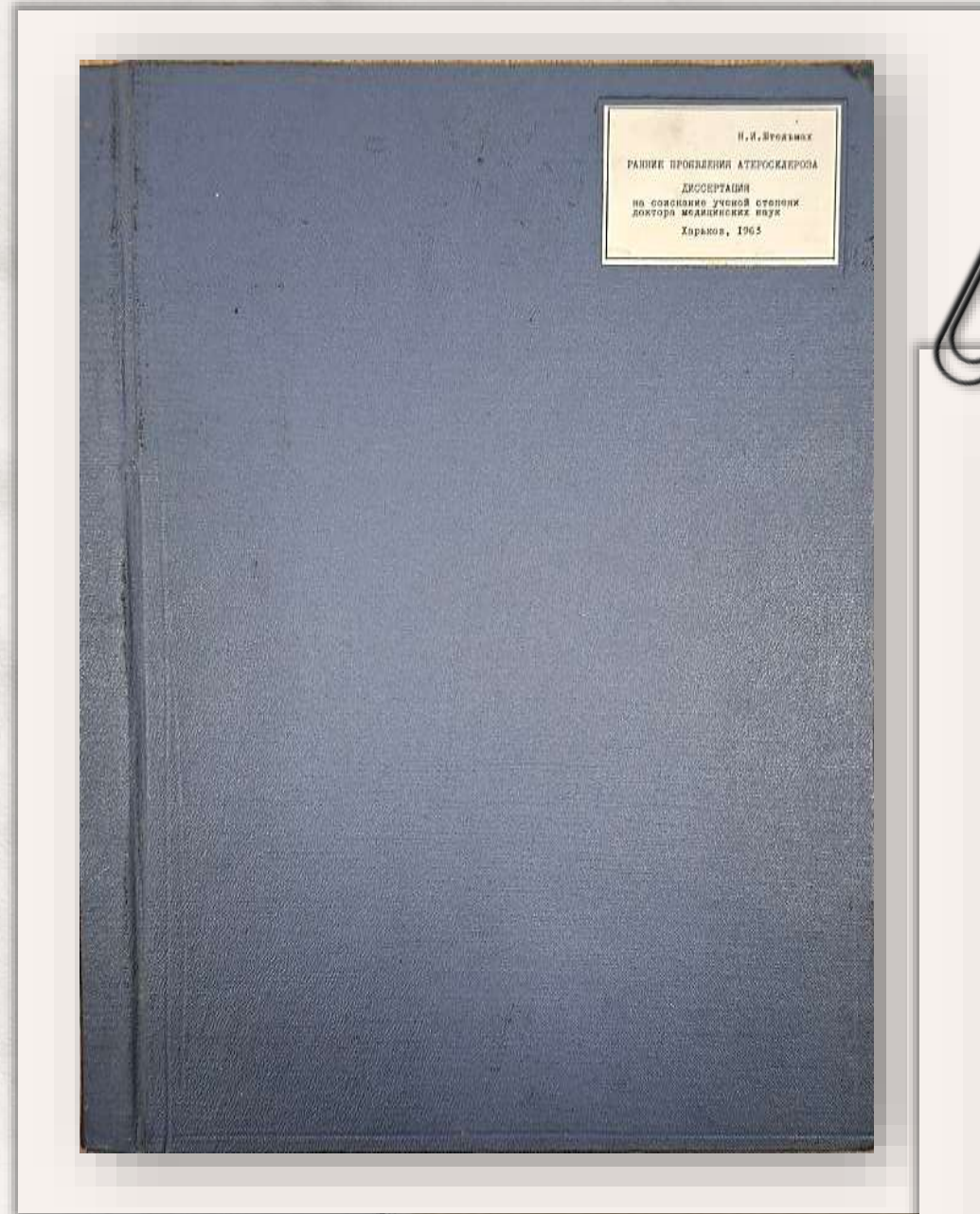

Для подальших наукових досліджень М.І. Штельмах проходить курси удосконалення з функціональної діагностики на базі Інституту терапії АМН СРСР під керівництвом академіка О.Л. Мясникова. Вчений опановує сучасні методи кардіологічних досліджень і впроваджує їх у клінічну практику

Від 1960 р. Микола Іванович – доцент реорганізованої кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб лікувального факультету

У 1964 р. захищає дисертацію за темою «Ранні прояви атеросклерозу», отримує науковий ступінь доктора медичних наук і звання професора. З 1964 по 1991 р. М.І. Штельмах очолює кафедру пропедевтики внутрішніх хвороб № 1 Харківського медичного інституту

У 1978 р. завдяки ініціативі професора на кафедрі створено кабінет лазерної терапії. Метод лазерної рефлексотерапії успішно застосовують у лікуванні захворювань опорно-рухового апарату, бронхіальної астми, пневмонії, хвороб нирок тощо

Під керівництвом Миколи Івановича опрацьовуються механізми ефективності лазерної терапії при різних нозологічних формах. У результаті досліджень виконані 3 кандидатські дисертації, оформлено 5 раціоналізаторських пропозицій

На кафедрі вивчаються проблеми патогенезу та ранньої діагностики гіпертонічної хвороби й атеросклерозу. Співробітники кафедри беруть участь у випробуваннях нових препаратів (аспаркам, алантон, ламінарол, хлотазол, бета-пресин)

Під керівництвом М.І. Штельмаха розробляються нові методи викладання, які підвищують ефективність навчання. Студенти-гуртківці готують електрифіковані навчальні стенди, учбові відеофільми, макети, таблиці тощо

У 1976 р. на ВДНГ СРСР представлено електрифікований стенд з електрокардіографії, створений гуртківцями кафедри, який здобув II та III місця

Особливу увагу Микола Іванович приділяє підготовці кадрів: за його керівництва виконано 2 докторські та 12 кандидатських дисертацій. Професор – автор понад 200 друкованих праць, 2 винаходів, 10 рацпропозицій

Професор М.І. Штельмах брав активну участь у громадському житті Харківського медичного інституту: очолював групу планування й координації досліджень із лазерної терапії, керував профільним терапевтичним методкомітетом, працював деканом факультету та головою художньої ради

У 1991 р. за станом здоров'я професор склав повноваження завідувача кафедри та продовжив працювати консультантом

Микола Іванович Штельмах помер 1 грудня 1994 р. після тривалої хвороби. Постать видатного вченого є прикладом високого професіоналізму, педагогічної мудрості та людяності. Професор залишив вагомий науковий доробок, плеяду учнів і теплу пам'ять у серцях усіх, хто його знав. Науковець був нагороджений 6 медалями

Зберіглися численні листи-подяки від пацієнтів:

«Надзвичайна увага й турбота до хворих з боку Штельмаха, який не лише лікує, а й виявляє глибоке співчуття та щире людське ставлення»

«Ця людина володіє не лише високою лікарською кваліфікацією, а й великим добрим серцем»

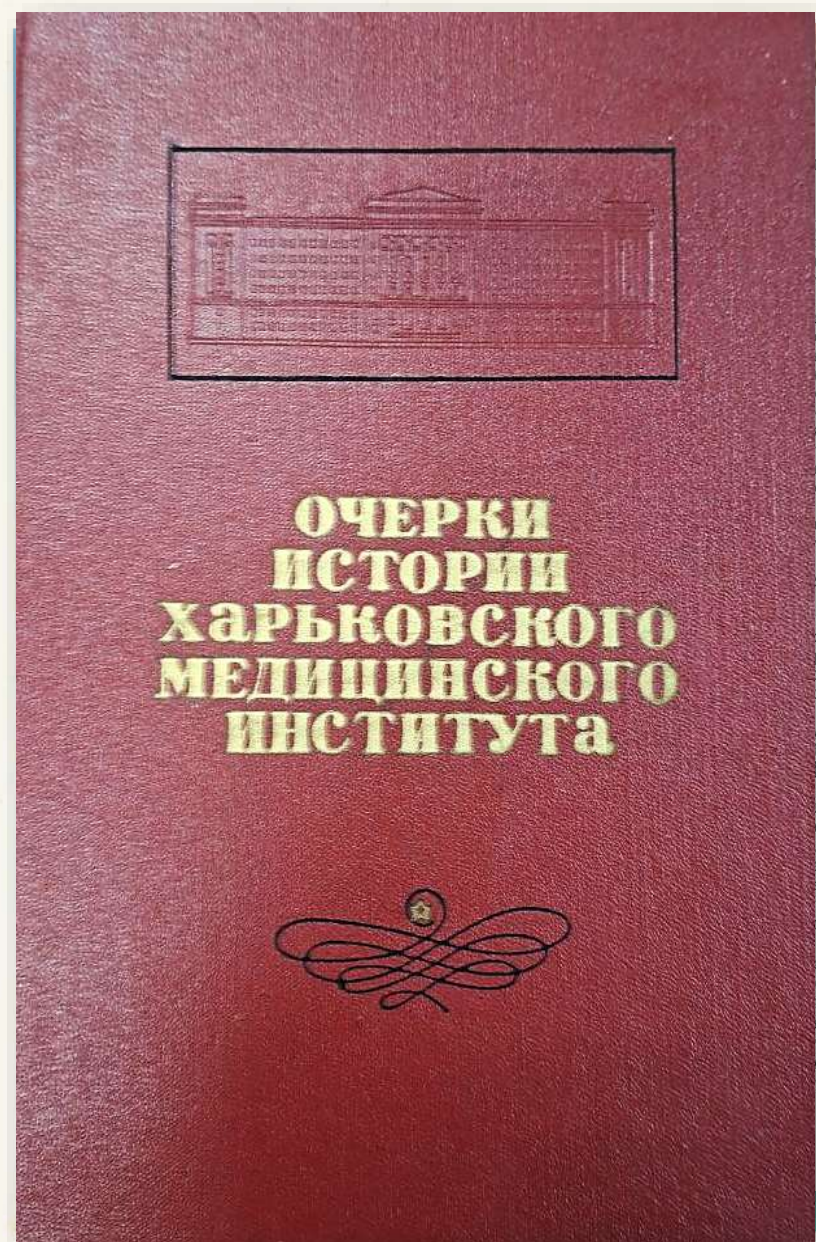
Вибрані праці М. Т. Штельмаха

та література про нього

з фондів Наукової бібліотеки

Харківського національного

медичного університету

ВНУТРЕННИХ БОЛЕЗНЕЙ

ни медицинского факультета один из внутренних болезней (учение о патологической анатомии и патологии внутренних болезней). Патология и терапия с клиникой, с 1835 г., который способствовал развитию университета и на медицинском факультете «Семнотика», на которой преподавали патологическую анатомию и терапию. Одновременно существовала патология и терапия».

в соответствии с университетским уставом, была организована и врачебная диагностика, которая из предметов преподавания, которую ввел профессор К. А. Дегенский терапевтическую клинику, кафедра и производству химической клинике читает приват-доцент

в соответствии с университетским уставом в 1884 г. организованы внутренние болезни. Лекции по проведению Помниковский, Д. И. Киселев и другие осуществлялись в факультетском

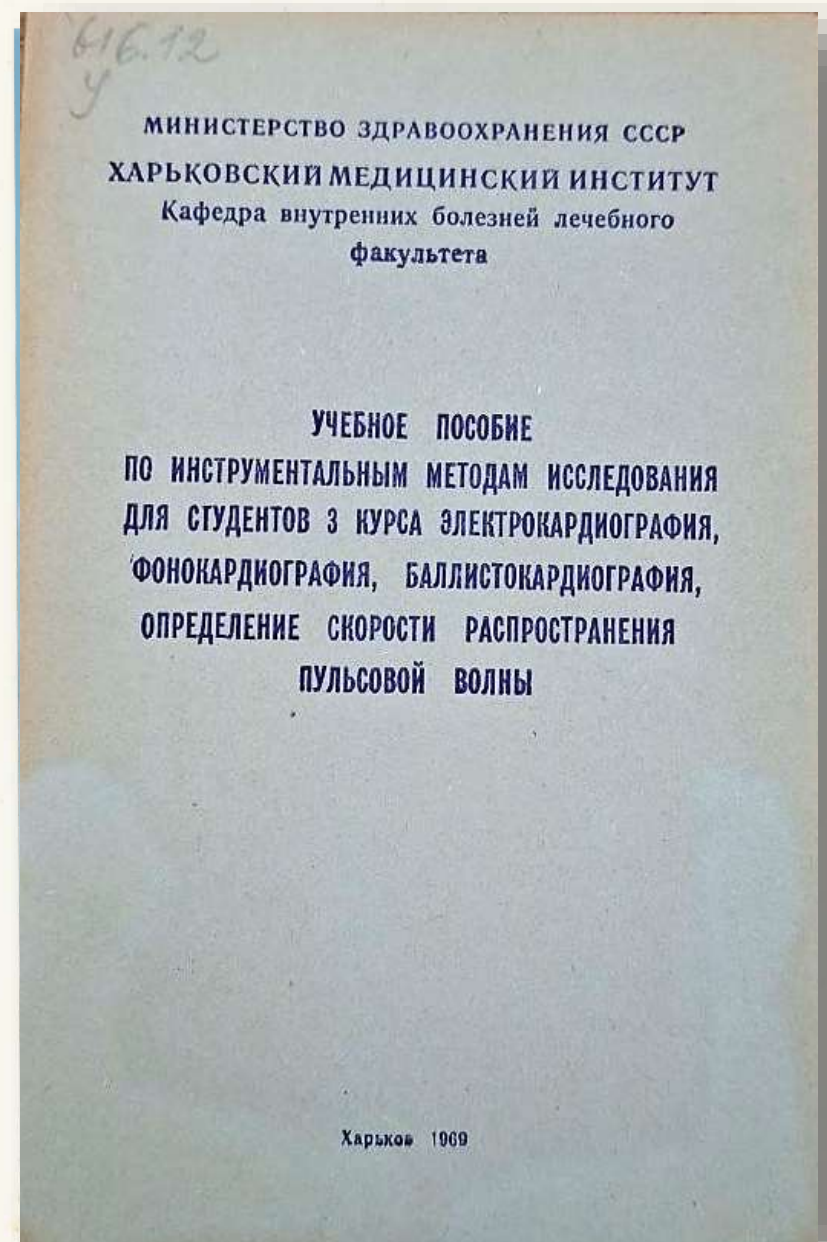
в госпитале было учреждено три терапевтические — для внутренних болезней с отделением для экстраординарного профессора Фролова.

патологии с терапией избирается успешно разрабатывал важнейшие физиологические методы исследований реакций организма.

помещение по улице Пушкинской, которое расширил лабораторию, с 1934 г. кафедра размещается в № 41, где развертывает кожную лабораторию заведующего кафедрой

научная работа по проблеме функциональных расстройств внутренних органов, преподавателем-клиницистом, в течение лет он вместе с коллективом исследовал изменения щелочно-кислотного баланса и умело совмещал большую научную деятельность.

с 1941 г. — проф. П. Ф. Фролов.

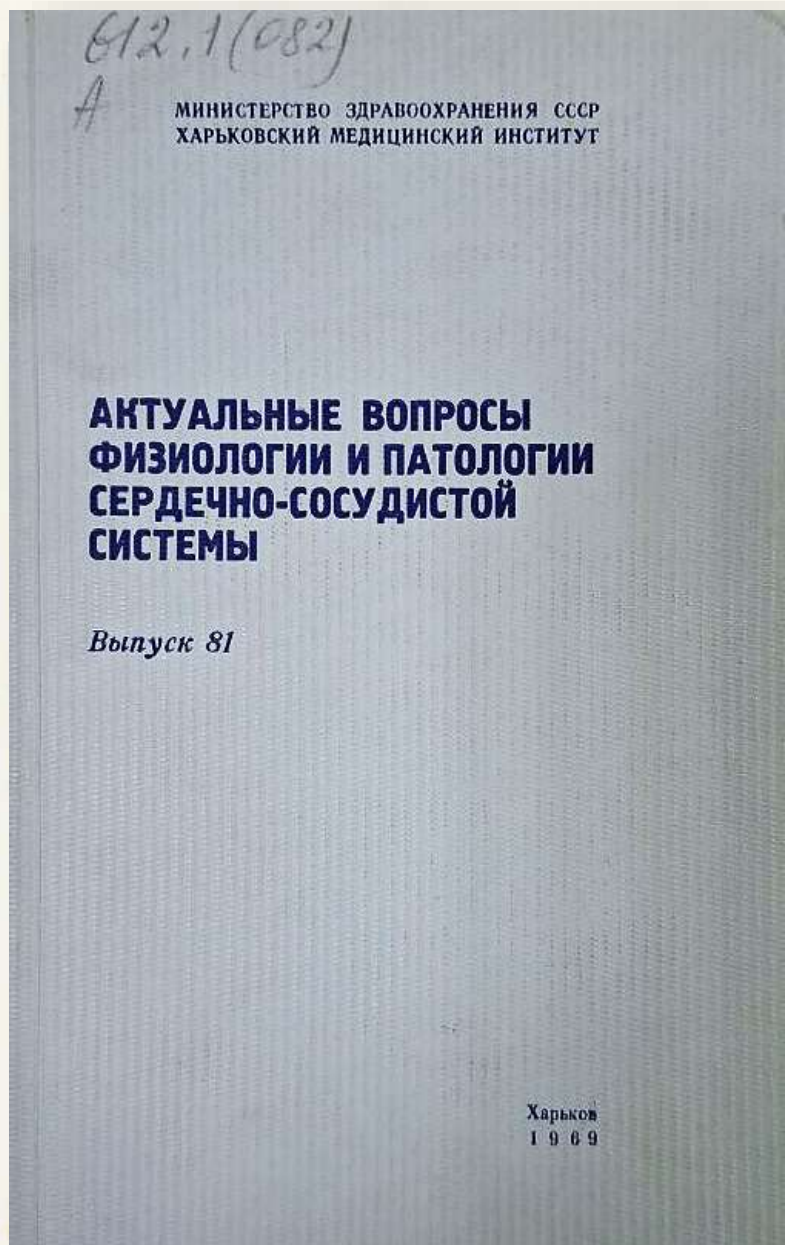

61(061) О

Штельмах М. І. Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб лікувального факультету / М. І. Штельмах // Нариси з історії Харківського медичного інституту / Харківський медичний інститут. — Харків, 1969. — С. 126–127. — Мова оригіналу рос.

616.12 У

Навчальний посібник з інструментальних методів дослідження для студентів 3 курсу (електрокардіографія, фонокардіографія, балістокардіографія, визначення швидкості розповсюдження пульсової хвилі) / уклад.: М. І. Штельмах [та ін.] ; Харківський медичний інститут. — Харків, 1969. — 40 с. — Мова оригіналу рос.

II. ДИАГНОСТИКА

АКТИВНОСТИ

М а х
болезней (зав. кафедрой — проф.

евматизма нередко представ-
Особенно часто встречаются
рецидивирующего ревмокар-
яло, без выраженной клини-
ушеывающегося явлениями

остики ревматизма комплекс
ных методов исследования,
рентгенологический методы.
ось 100 больных ревматизмом
чин было — 34, женщин — 66.
1 обследованы 20 практически
т 18 до 35 лет (С-реактивный
). Титр антистрептолизина-О
нь гликопротеидов составлял
пт. пл. Показатели белкового
едующие: альбумины — $56 \pm$
 $4 \pm 5,1 \pm 0,8$ отн. %; α_2 —
 $3 \pm 1,6$ отн. %; γ — $16,5 \pm$

еского процесса исследуемые
4 группы: в первую группу
вно активным ревматическим
епени), с острым и подострым
вторую группу отнесено 28

21

612.1(082) А

Гаврик Т. І. До питання про розпізнавання активності ревматичного процесу / Т. І. Гаврик, М. І. Штельмах // Актуальні питання фізіології і патології серцево-судинної системи : збірник наукових праць / Харківський медичний інститут. — Харків, 1969. — Вип. 81. — С. 21–25. — Мова оригіналу рос.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИ ИШЕМИЧЕС

Н. И. Штельмах
Кафедра пропедевтики
факультета (зав.—

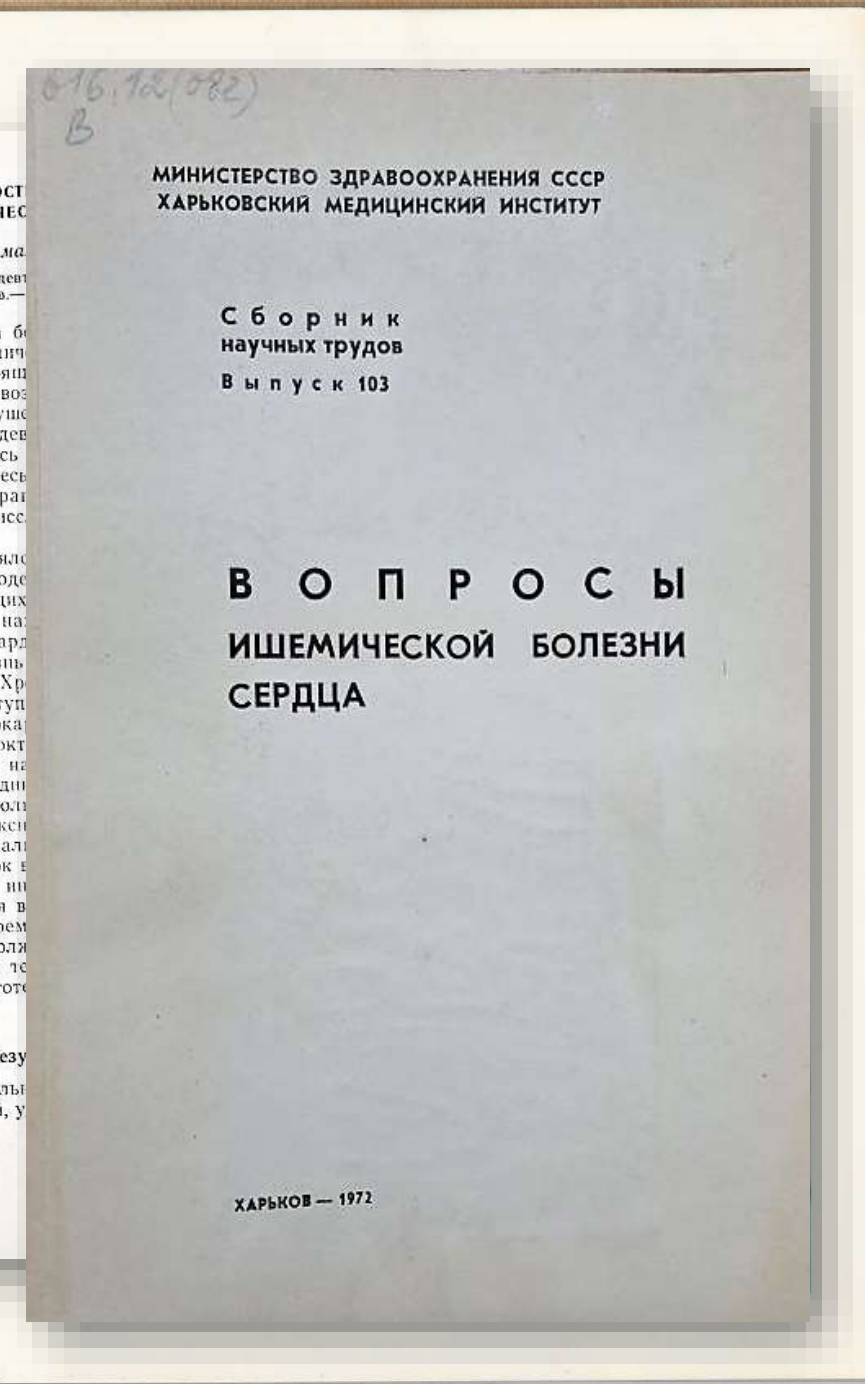
Несмотря на бе
паратов, лечение ишемич
ных областей. В настояш
препаратам, которые воз
возникающие при наруше
На кафедре пропедев
факультета проводились
ставляющего собой смесь
магниевои солей аспара
Харьковским научно-исс
ским институтом.

Аспаркам применял
сердца, в остром периоде
ма сердца, возникающих
Под наблюдением на
ротический коронарокард
гипертоническая болезн
ных артерий — у 25. Хр
проявляющаяся приступ
подтверждена электрока
ных был острый инфаркт
У 9 больных были на
ксимальной тахикардии
из них у 7 экстрасистоли
миокарда, у 2 — парокс
38 больных получали
0,35 от 3 до 6 таблеток
13 больных с острым и
ма препарат вводился в
2 раза в день. Одноврем
летках. Лечение продолж
Об эффективности те
кровообращения, частоте
синусового ритма.

Резу

Мы разделили больн
там лечения: хороший, у
шенне.

126

616.12(082) В

Штельмах М. І. Ефективність аспаркаму при ішемічній хворобі серця / М. І. Штельмах, О. Н. Ковальова, Н. О. Камишан // Питання ішемічної хвороби серця : збірник наукових праць / Харківський медичний інститут. — Харків, 1972. — Вип. 103. — С. 126–128. — Мова оригіналу рос.

61(082) X

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ СССР
ХАРЬКОВСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ

**МАТЕРИАЛЫ
11-й НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
РАЦИОНАЛИЗАТОРОВ
И ИЗОБРЕТАТЕЛЕЙ ХМИ
ПО РАЗРАБОТКЕ И ВНЕДРЕНИЮ
НОВЫХ МЕТОДОВ
ДИАГНОСТИКИ И ЛЕЧЕНИЯ**

ХАРЬКОВ — 1970

ной терапии было составле-
различным разделам внут-
фармакотерапии. Контроль
твенно перед каждым заня-
студентов 5 курса и для су-

таква форма контроля име-

(опрос студентов) делают
страты большого количества

используемый безмашинный
пню текущего контроля (за
ность 100% студентов.

зывую работу студентов, по-
д материалом в течение асе-
нческих разработок для без-
контроля поднимает общий
лективе, побуждает педаго-
урса, к четкому разграниче-
атериала, к поискам точных

неподдателей на первых по-
ремени, сил и труда, в даль-
значительной части работы, ве-

ной работы, связь учебного
ни науки, внедрение более
на обучения, улучшение си-
студентов — важнейшие за-
вами кафедр и успешно имп

УДК 378.901.14.001.6 : 616

**РОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ
УМЕНТАЛЬНЫЕ МЕТОДЫ
ОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ**

М.И.

лезной лечебного факультета
(Шельмах)

ние в клинике пропедевтики
ль лишь ограниченное приме-
ных положений, формул и

37

Результаты реакции

Антиген	Коли- фраг- акции
Из неповрежденного миокарда	16-
Из постинфарктного участка миокарда	11-
Из неповрежденной аорты	9-
Из склерозированной аорты	2-

Антитела к антигену, полученному из миокарда обнаруживались у больных с инфарктом миокарда. Антитела к антигену из аорты обнаруживались лишь значительно реже — у 30—47%.

Таким образом, у больных с инфарктом миокарда обнаруживаются антитела к антигену из склерозированной аорты. Известным фактом является то, что коронарная болезнь сердца предшествует обычно и

**ДИАГНОСТИКА СТЕНОКАРДИИ
С ПОМОЩЬЮ АЛГОРИТМА**

И. И. ШТЕЛЬМАХ, О. И. ШЕЛОВА, Н. А. ШЕЛОВА
Кафедра пропедевтики внутренних болезней
Х. И. Шельмах

Основной трудностью диагностики стенокардии является особенно в случае дифференциальной диагностики с другими заболеваниями сердечно-сосудистой системы. При инструментальном обследовании больных с атеросклерозом венечных артерий встречается при многих эквивалентах боли могут учитываться и дифференцироваться. В реальной ситуации операций необходимо образовать правило, в клинической п

3 9.320

616.12(082) И
МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ СССР
ХАРЬКОВСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ

Ишемическая болезнь сердца

Сборник научных трудов

Харьков, 1979

61(082) X

Штельмах М. И. Про впровадження програмованого навчання та контролю у курсі «Інструментальні методи дослідження серцево-судинної системи» / М. І. Штельмах // Матеріали 11-ї наукової конференції раціоналізаторів і винахідників ХМІ з розробки та впровадження нових методів діагностики та лікування : збірник наукових праць / Харківський медичний інститут. — Харків, 1970. — С. 37—38. — Мова оригіналу рос.

616.12(082) И

Діагностика стенокардії атеросклеротичного генезу за допомогою алгоритму інформативних ознак / М. І. Штельмах [та ін.] // Ішемічна хвороба серця : збірник наукових праць / Харківський медичний інститут. — 1979. — С. 33—36. — Мова оригіналу рос.

616.11(082)
3
МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ СССР
ХАРЬКОВСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ

✓
ЗАБОЛЕВАНИЯ
СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ
СИСТЕМЫ

Сборник научных трудов

Харьков — 1976

J. D., Lever A. et al. Post-
m N., Leckie B. et al. Lan-
cet. Circul. Res., 1973, 33,
1, et al. Arch. Intern. Med.,
1969, 99, 1, 1-10.
F. V. Cardiology, 1969,
4, 587. - Savras N., Brown J.,
1969, 1, 1-10.
Savas N., Kramer D.,
1971, 1, 1-10.
Fowler N., Holmes J.,
1965, 1, 1-10.
James J. C. Am. Heart J.,
1965, 70, 1, 1-10.
J. B. Arch. Biochem. Bio-
phys., 1965, 1, 1-10.
Sumiyoshi A. et al. Am.
Heart J., 1965, 69, 637.
1972, 31, 6, 923. - Sander
Phys. Acta, 1972, 289, 392. -
Blikstein. Ed. E. Erdős. Sprin-
ger, 1967.

О ГИПЕРТРОФИИ ЛЕВОГО
ЖЕЛУДОЧКА
У ПНЕВМОНИИ

Л. С. Есаргепова

ст. преподаватель
кафедры лечебного факультета
Харьковского медицинского института
— проф. П. П. Савина) Семи-
нара

о частоте коронарного атеро-
склероза. Ряд авторов (А. С.
Л. С. Гасилин, 1964) указывает
на то, что коронарный атеро-
склероз, другие (М. К. Коломай-
ска, Е. Саранкин, 1963), наоборот,
у больных хронической

пневмонией побудила нас изучить
частоту коронарного атеро-
склероза у больных хронической
пневмонией по
анатомическим вскрытиям.
Всего обследовано 143 протоко-
ла вскрытий П-Ш ст., легоч-
ная ткань из них 22 случая с обширным

атеросклерозом
больных в возрасте от 20
(20-29 лет - 22, 30-39 лет -
43, 40-49 лет - 47, старше 70 лет -

10)

рентгенологических и рентгенологиче-
ских исследований

Харьковский медицинский институт

Л. Т. МАЛАЯ

616.12(082)
И

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ СССР
ХАРЬКОВСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ

ИНФАРКТ
МИОКАРДА

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ,
ПОСВЯЩЕННЫЙ 100-ЛЕТИЮ
КАФЕДРЫ ГОСПИТАЛЬНОЙ
ТЕРАПИИ

Харьков—1977

616.11(082) 3

Штельмах Н. И. О частоте коронарного атеросклероза и гипертрофии левого желудочка у больных хронической пневмонией / Н. И. Штельмах, Л. А. Пицагина, М. С. Есаргепова // Заболевания сердечно-сосудистой системы : сборник научных трудов / Харьковский медицинский институт. — Харьков, 1976. — С.17-20.

616.12(082) И

Інфаркт міокарда : збірник наукових праць, присвячений 100-річчю кафедри госпітальної терапії / Харківський медичний інститут ; редкол.: Л. Т. Малая ... М. І. Штельмах ... [та ін.]. — Харків, 1977. — 208 с. — Мова оригіналу рос.

666/082)
А
МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ СССР
ХАРЬКОВСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВНУТРЕННЕЙ МЕДИЦИНЫ

Сборник научных трудов

Харьков — 1985

авт. Н. И. КОТОВЩИКОВА,
др.

ГЕМОДИНАМИКУ БОЛЬНЫХ

ский опыт, большое количество
находящийся арсенал новых
тонической болезни, особенно
является сложной и до конца

аппи больных артериальной
с получили блокаторы бета-
не гипотензивным, антаган-
гем. Для лечения больных
спен неселективный бета-бло-
прессии (денбутолол) фирмы
для лечения всех форм арте-
риальных. Препарат назначали
II стадии (по классификации
Кучи и 46 женщин). Длитель-
но лет. У 37 больных гиперто-
нической стенокардией напряже-
по классификации Канадской
были обнаружены наруше-

и боли, чувство тяжести в го-
рды, сердцебиение, перебои,
неве сна, общая слабость.
после поступления больных
точная доза препарата состав-
и больной принимал утром во-
лась достаточно эффективной:
нылись или исчезли голов-
ва. 26 больным в связи с недо-
6-го дня лечения дозу увели-

е больных улучшилось, умень-
лась, чувство тяжести в голове,
длится сон. При объективном
стоны сердечных сокращений
снижение АД систолического
ческого с $93,3 \pm 4,0$ до $80,2 \pm$
 $4,3$ до $96,1 \pm 4,0$ мм рт. ст.
етапрессии оценивали клини-
аполярной грудной ростографии
ографии. ТГР проводили по
Т. Пушкарю, эхокардиогра-

11

УДК 616.72-002

Н. И. ШТЕЛЬМ

ИТОГИ И ПЕР-
ТЕРАПИИ В К.

Течение и исход м
последние годы претер
острые пневмонии все
рующее течение, неред
внем легочно-сердечн
обусловлено недостаточ
моний антибиотиками
эффективно традицио
формы бронхиальной а
Все это побуждает
лечения, лишены по
таких методов относит
зуется, в частности, низ
лазеров [1—4].

В пропедевтической
мединститута лазерная
время нами разработа
неоновых лазеров, опре
вия при ряде заболева
щества этого метода ле
при курсовом лечении
излучения в пределах
вий и осложнений.

Начальный этап ви
медицине характеризи
время этот этап смени
хирургии, офтальмологи
гии, стоматологии и др.
клиницисты убедились
терапии и вопрос лишь
тивность. Решение этой
тями. Во-первых, мы
которых повышалось пр
в зонах облучения, что
сдавлением мягких тк
(кровь усиленно поглон
облучались не только м
ная клетка), но и зоны
лянии их функции, а та
ления иммунологическо
принцип симметрии фу
облучение проводили од
направляя лучи лазеро
биологически активные т

615.84(082)
П

ПРИМЕНЕНИЕ ЛАЗЕРОВ В КЛИНИЧЕСКОЙ МЕДИЦИНЕ

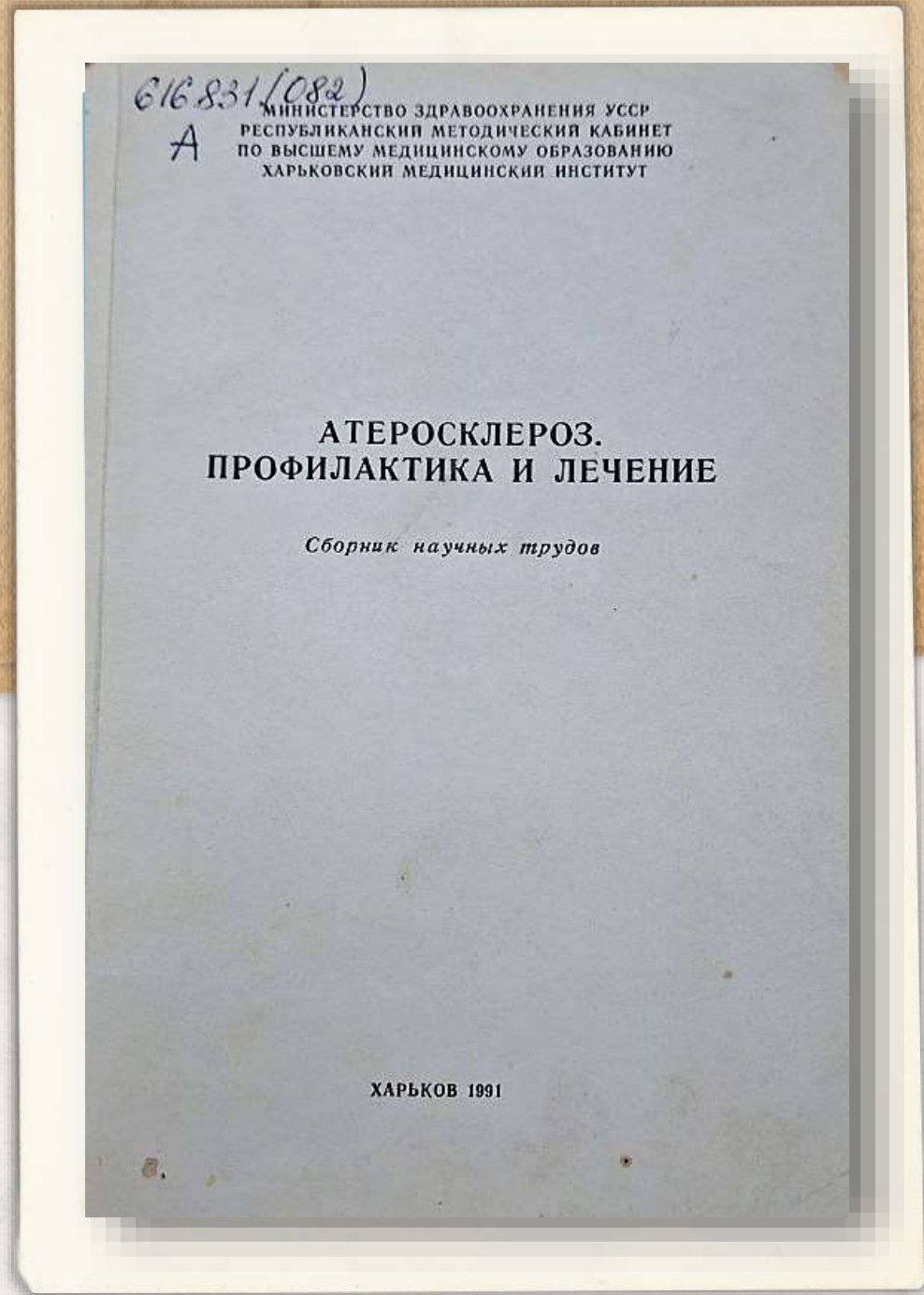
ХАРЬКОВ 1988

616(082) А

Штельмах М. І. Вплив бета-пресину на гемодинаміку хворих на гіпертонічну хворобу / М. І. Штельмах, Н. М. Котовщикова, Г. К. Корчан // Актуальні проблеми внутрішньої медицини : збірник наукових праць / Харківський медичний інститут. — Харків, 1985. — С. 11–12. — Мова оригіналу рос.

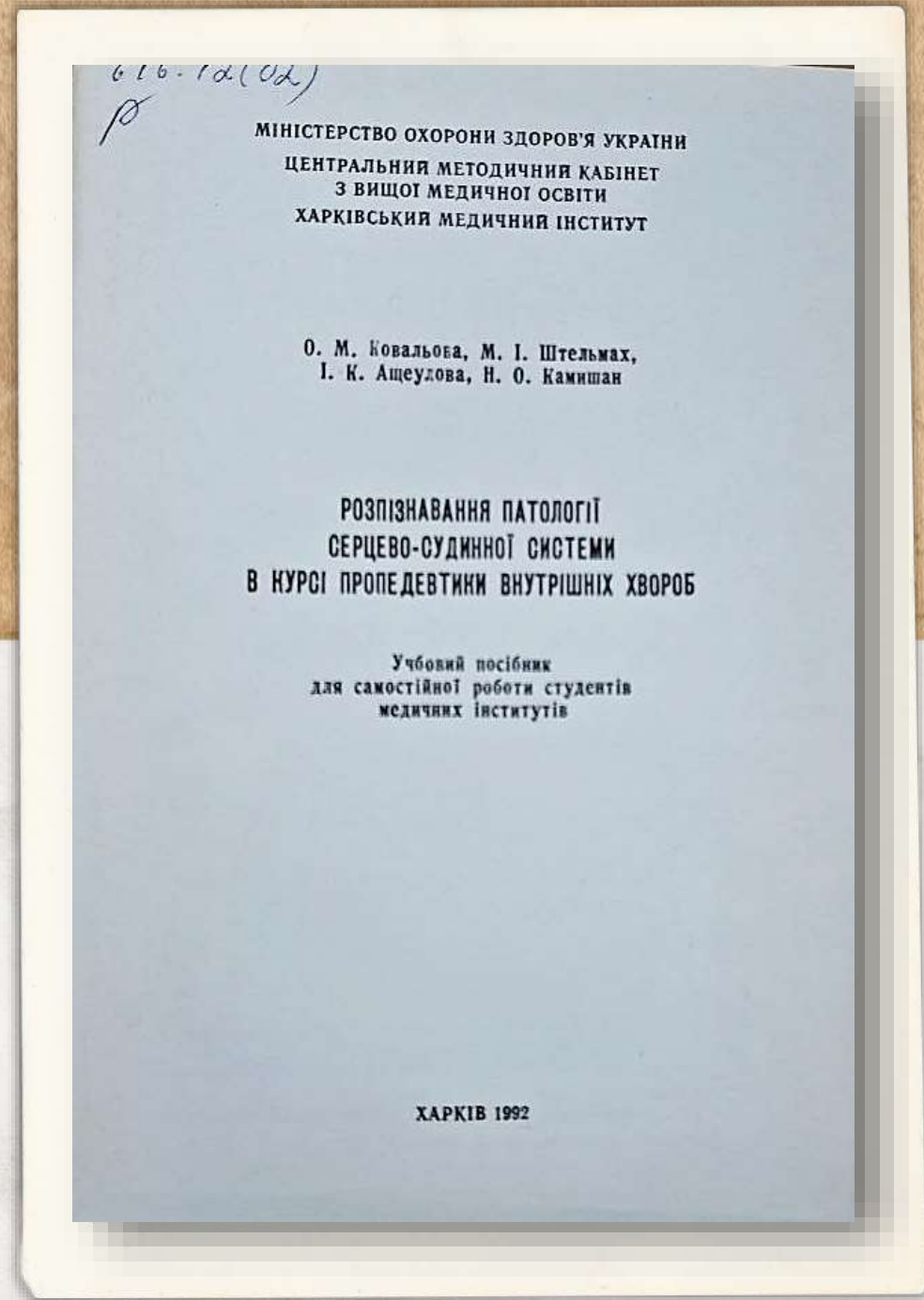
615.84(082) П

Штельмах М. І. Підсумки та перспективи застосування лазерної терапії в клініці внутрішніх хвороб / М. І. Штельмах // Застосування лазерів у клінічній медицині : збірник наукових праць / Харківський медичний інститут. — Харків, 1988. — С. 3–5. — Мова оригіналу рос.

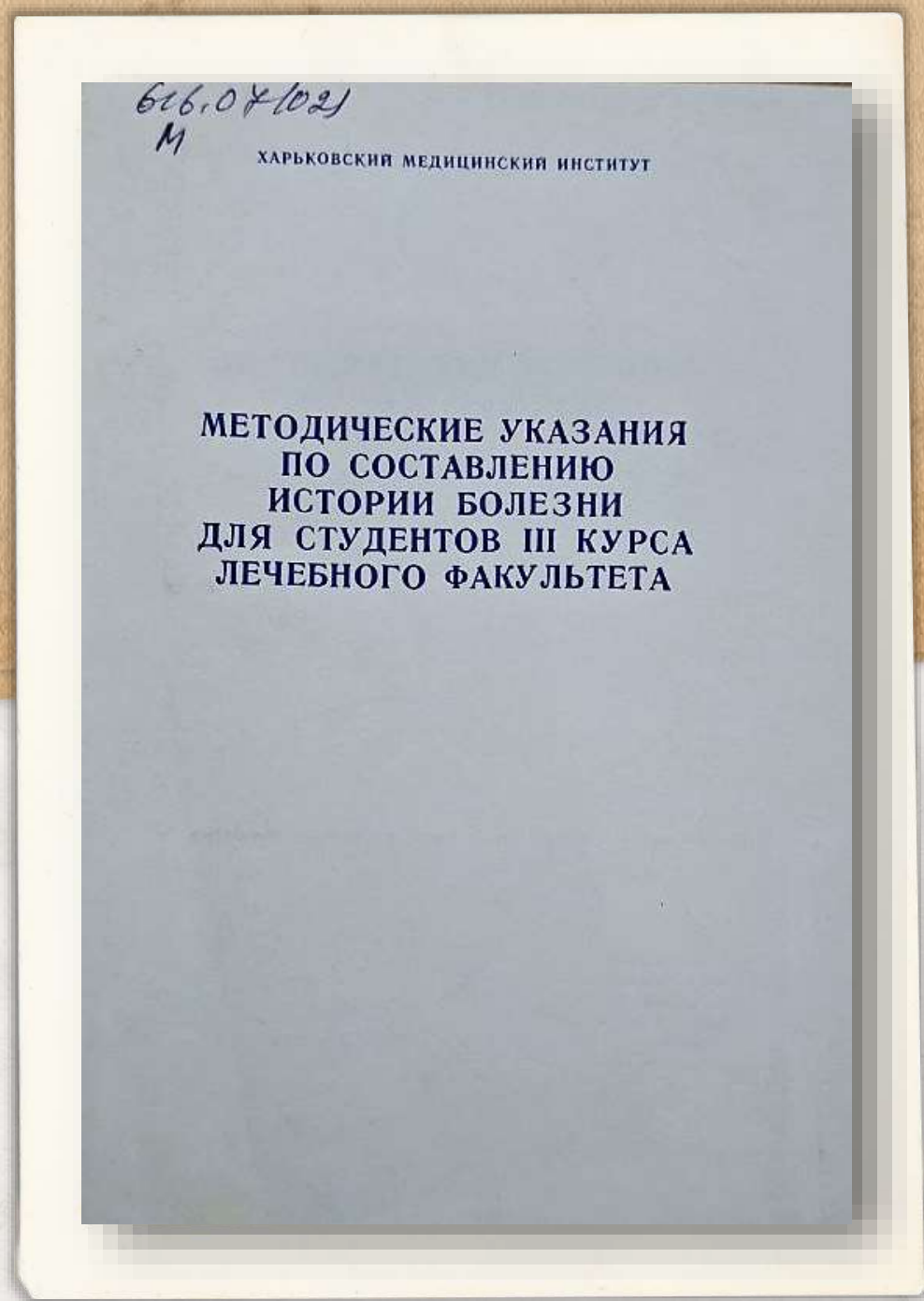
616.831(082) А

Атеросклероз. Профілактика і лікування : збірник наукових праць / Харківський медичний інститут ; редкол.: Л. Т. Малая ...
М. І. Штельмах ... [та ін.]. – Харків, 1991. – 137 с. – Мова оригіналу рос.

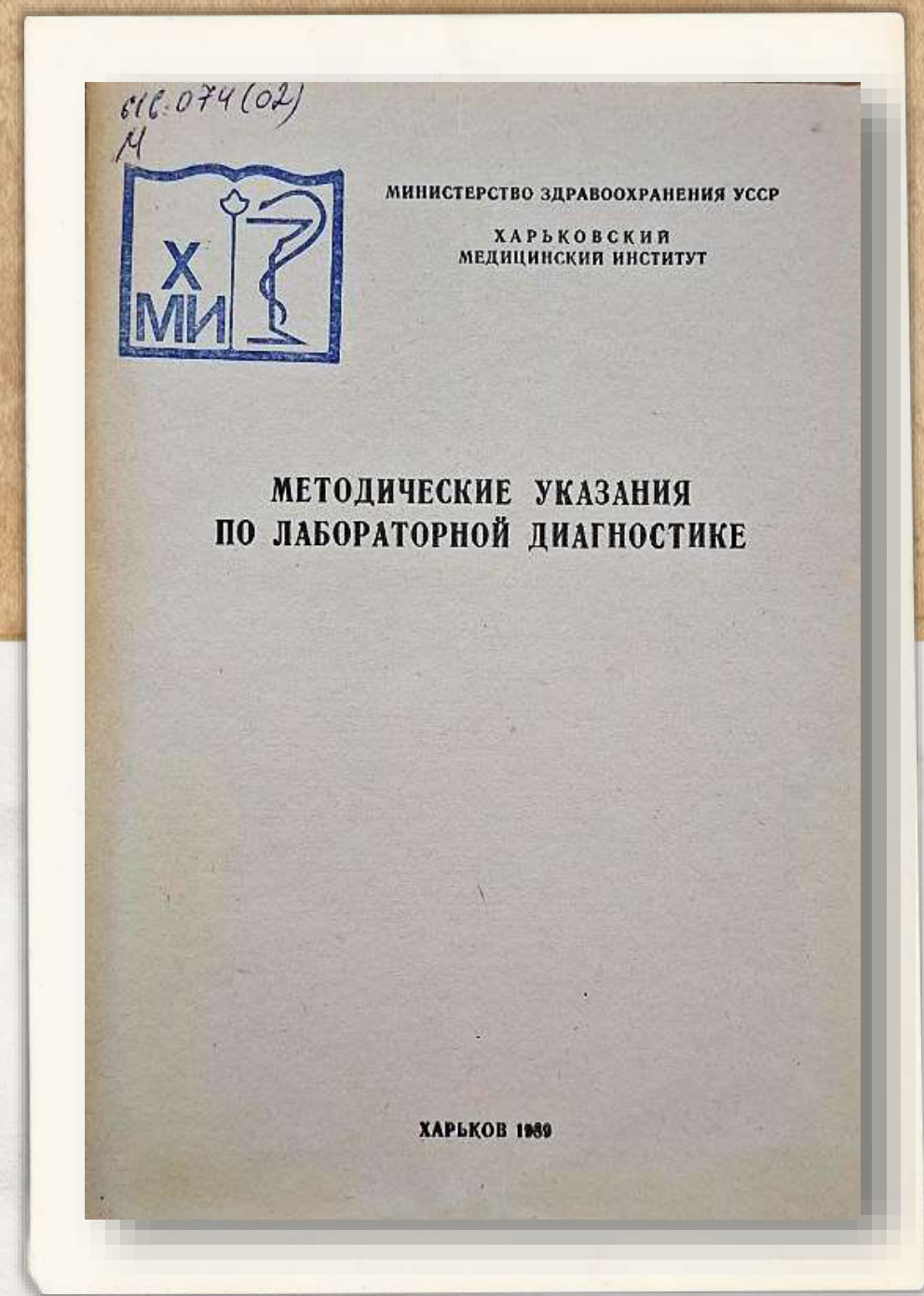
616.12(02) Р

Розпізнавання патології серцево-судинної системи в курсі пропедевтики внутрішніх хвороб : учбовий посібник для самостійної роботи студентів медичних інститутів / О. М. Ковальова, М. І. Штельмах, І. К. Ашеулова, Н. О. Камишан ; Харківський медичний інститут. – Харків, 1992. – 81 с.

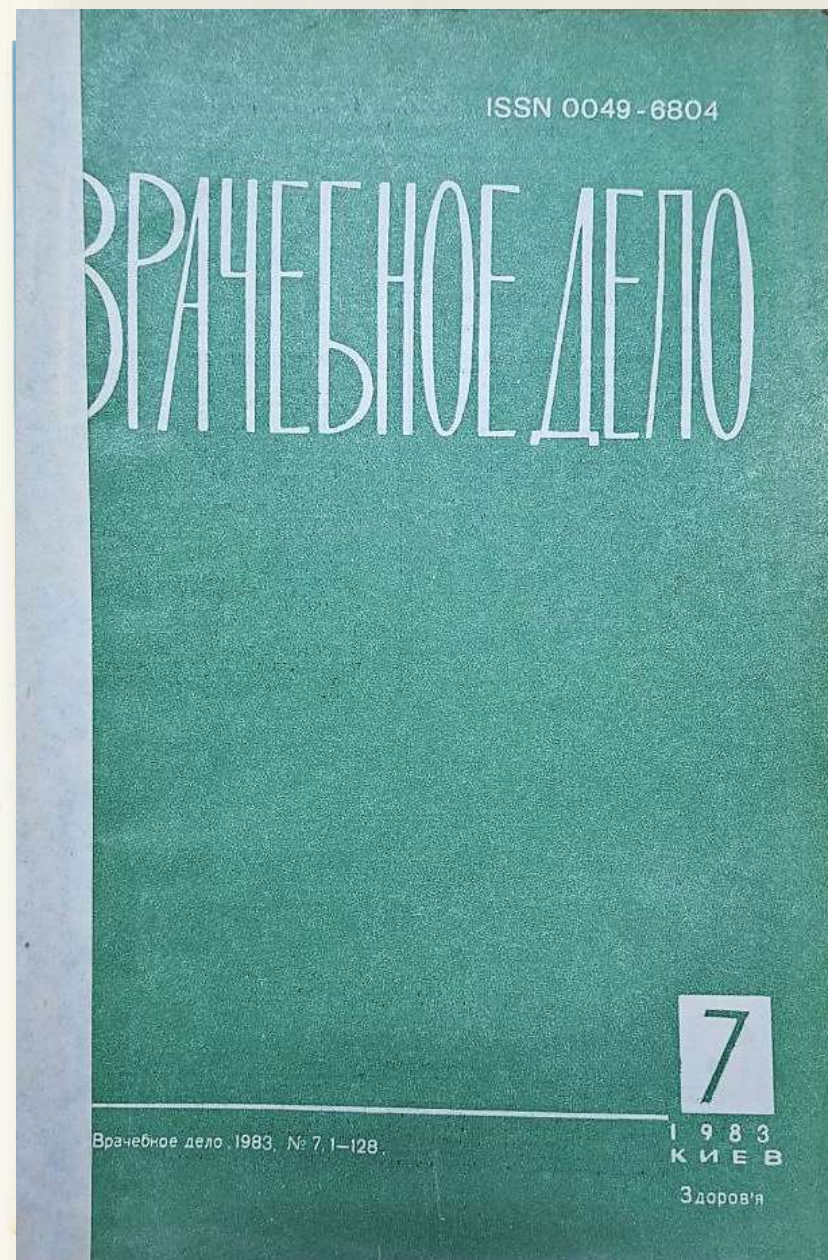
616.07(02) М

Методичні вказівки щодо складання історії хвороби для студентів 3 курсу лікувального факультету / уклад.: М. І. Штельмах [та ін.] ; Харківський медичний інститут. – Харків, 1982. – 60 с. – Мова оригіналу рос.

616.07(02) М

Методичні вказівки з лабораторної діагностики для студентів 2–3 курсів / уклад.: М. І. Штельмах [та ін.] ; Харківський медичний інститут. – Харків, 1989. – 66 с. – Мова оригіналу рос.

**АЗАТЕЛЕН КРОВИ БОЛЬНЫХ
ЛАЗЕРНОГО ОБЛУЧЕНИЯ**

ФІЛІПОВА

Врач факультета (кафедры)
общей медицины

В статье к весьма актуальным
что объясняется главным
данного заболевания.
На протяжении последних
один все более широкое
лазерное излучение, хотя в
терминах пазолитов пока
П. Николаев, 1981),
лических и эксперименталь-
Н. Кошелев, 1981), ана-
расов, 1978), стимулирую-
лазерного излучения, мы
и пневмонии. В результате
значительная эффектив-
Шельмах, С. М., Филиппова,

в динамике отдельных
грой пневмонии в процессе
наблюдение над 158
сти от метода применяемого
клинические группы: первую
ужины, 47 женщин), в кон-
теротерия, вторую (конт-
женщины), леченых меди-
стрептомици, ампицилли,
препараты и др.) и физи-
дуктотерия, электрофорез),
на составил 42,3, второй —
и группа, 48 — контрольная)
у 14 (9 — основная, 5 — конт-

из группы установлена иден-
и пациентов, клинического
длительного обследования,
лимность обеих клинических
клинические анализы крови
лования в динамике.

области лазерного излучения
рые биохимические показате-
лого процесса: уровень обще-
зации, белковые фракции —
(Л. В. Гуранч), содержание
у Гесса, серомукоидов и гек-
мера и Мотина, перулопла-
не исследования проводилось
16 дней, что соответствовало

силь-неоновых лазера ЛГ-75,
сепозиция выбиралась индивиду-
личество сеансов — 15. Полная
длина рефлексогенные зоны —

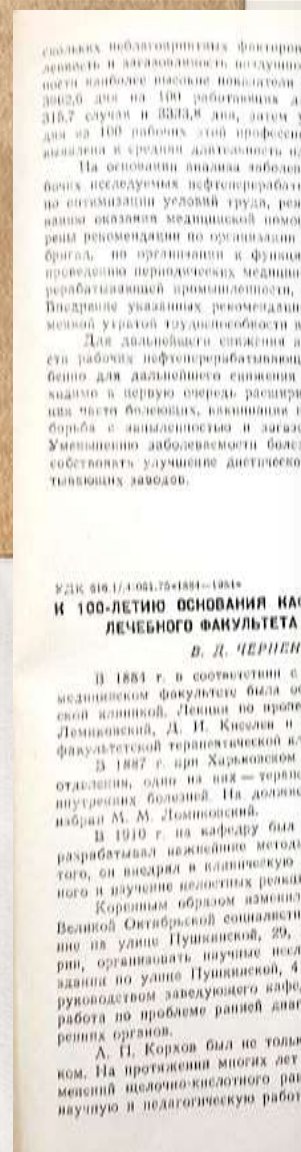
7

1983
КИЕВ

Здоровья

Врачебное дело. 1983. № 7. 1-128

Штельмах М. І. Зміна деяких біохімічних показників крові хворих на гостру пневмонію під впливом лазерного опромінення / М. І. Штельмах, С. М. Філіппова // Лікарська справа. — 1983. — № 7. — С. 9-12. — Мова оригіналу рос.

УДК 616.1/4:091.75+189-1984

**К 100-ЛЕТИЮ ОСНОВАНИЯ НАС
ЛЕЧЕБНОГО ФАКУЛЬТЕТА**

В. Д. ЧЕРНЕН

В 1883 г. в соответствии с
медицинском факультете была ос-
ской клиникой. Ленин по пропе-
Демидовской, Д. И. Киселев и
факультетской терапевтической ка-
факультетской терапевтической ка-

В 1887 г. при Харьковском
отделении, одно из них — терпе-
внутренних болезней. На должне
избран М. М. Демидовский.

В 1910 г. на кафедру был
разрабатывал важнейшие мето-
того, он вселял в клиническую
ного и вулкане неострых ревма-
Коренным образом изменило

Великой Октябрьской социалисти-
ше на улице Пушкинской, 29,
ри, организовать научные ис-
здания по улице Пушкинской, 4,
руководством заведующего кафе-
работу по проблеме ранней диаг-
решных органов.

А. П. Корхов был не только
ком. На протяжении многих лет
меньшей педагогическую работ

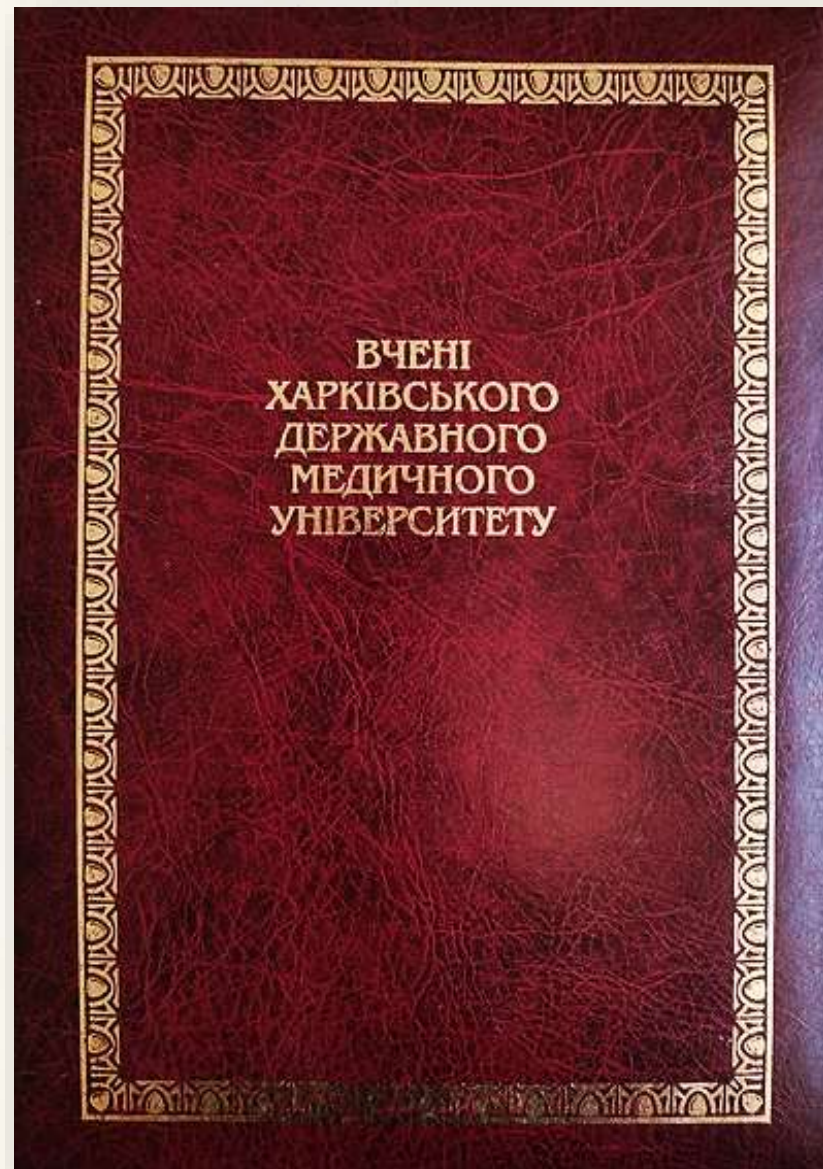
8

1984
КИЕВ

Здоровья

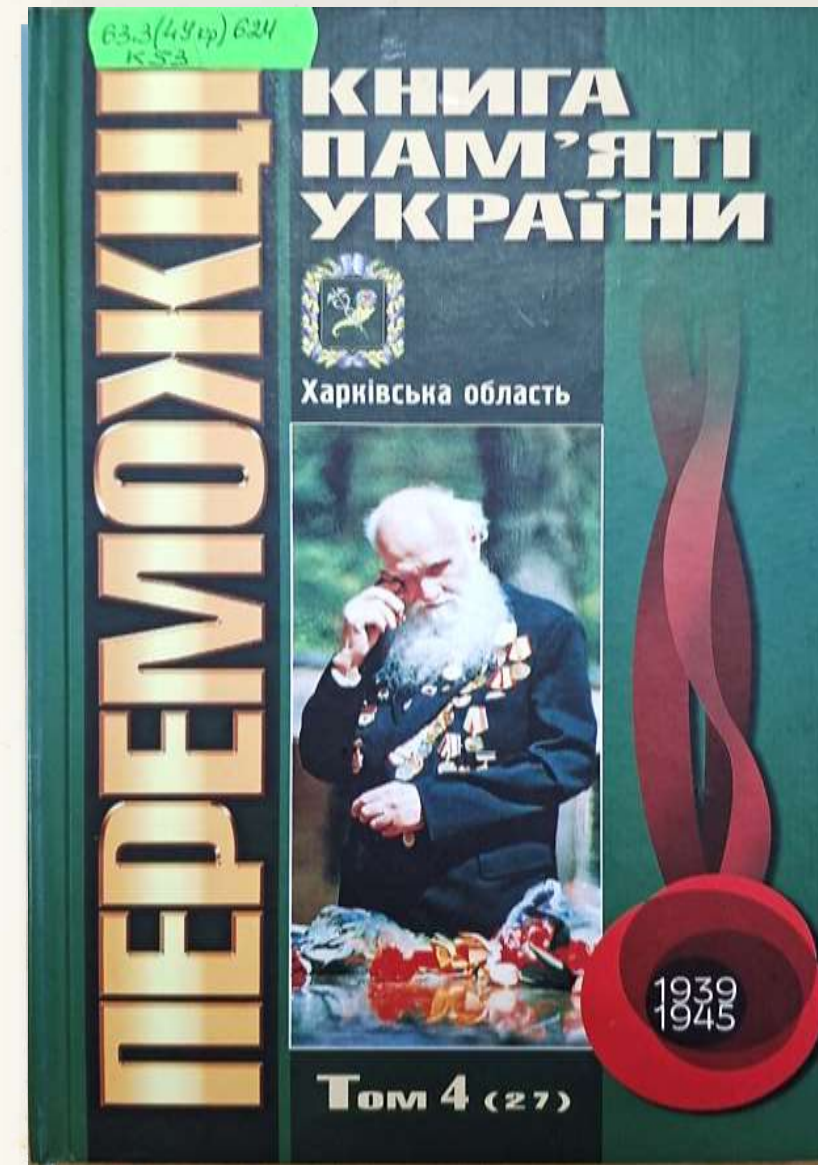
Врачеб. дело. 1984. № 8. 1-128.

Штельмах М. І. До 100-річчя заснування кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб лікувального факультету Харківського медичного інституту / М. І. Штельмах // Лікарська справа. — 1984. — № 8. — С. 119-121. — Мова оригіналу рос.

61(092) В

Ковальова О. М. Штельмах Микола Іванович / О. М. Ковальова, Н. А. Сафаргаліна // Вчені Харківського державного медичного університету 1805–2005 / за ред. акад. А. Я. Циганенка. – Харків, 2003. – С. 283–285.

63.3(4Укр)624 К

Біографії викладачів Харківського медичного інституту, учасників Великої Вітчизняної та Другої світової воєн // Книга пам'яті України. Переможці. Харківська область / голов. редкол.: В. П. Конашевич [та ін.]. – Харків : Комунальний заклад Обласна пошуково-видавнича наукова редакція Книги Пам'яті України, 2014. – Т. 4 (27). – С. 541–570.

Підготували:

Л. В. Скрипченко

С. А. Кравченко